

XALQARO NORDIK UNIVERSITETI

**«O‘ZBEKISTON — 2030” STRATEGIYASINI
AMALGA OSHIRISH YO‘NALISHLARI VA
ISTIQBOLLARI YOSHLAR NIGOHIDA»
MAVZUSIDAGI RESPUBLIKA ILMIY-
AMALIY KONFERENSIYA**

Toshkent – 2024

I SHUBA

<i>Qahramonova S. O'. Oliy o'quv yurtlarida ta'lim tizimining ilmiy va innovatsion jarayonlar bilan uzviylikini ta'minlash.....</i>	<i>10</i>
<i>Sobirxo'jayev X. B. Ta'lim tizimi islohotlari, ilm-fan va innovatsiyalar sohasidagi islohotlarning o'ziga xos jihatlari masalalari.....</i>	<i>13</i>
<i>Homidov J. Z. Tabiiy fanlarni o'qitishda innovatsion texnologiyalardan foydalanish</i>	<i>16</i>
<i>Qodirova N., Islomova G. U. Ta'limda innovatsion islohotlarni qo'llashning afzalliklari</i>	<i>21</i>
<i>Tursunov F. B. Ta'lim tizimi va ilm-fan sohasidagi islohotlarning ahamiyati.....</i>	<i>25</i>
<i>Matchonova M. M. Uchinchi renessans – ta'lim va taraqqiyot: o'tmish, bugun va kelajak</i>	<i>28</i>
<i>Ismoilov N.B Yoshlarga ta'lim-tarbiya berishda medita'limning o'ziga xos jihatlari</i>	<i>33</i>
<i>Mukhammadjonova D. Advancing society through reforms in education, science, and innovation.....</i>	<i>36</i>
<i>Baxrueva H.A., Shonazarova M. Роль коммуникативной культуры учителя в повышении качества образования.....</i>	<i>41</i>
<i>Sobirxo'jayev X. B. Ta'lim tizimi islohotlari, ilm-fan va innovatsiyalar sohasidagi islohotlarning o'ziga xos jihatlari masalalari.....</i>	<i>45</i>
<i>Jumanova Sh. I., Tojkarimova M. A. Boshlang'ich sinflarda matematika o'qitish metodikasi.....</i>	<i>49</i>
<i>Tojkarimova M. A. O'zbekistonda ta'lim sohasidagi islohotlar: inklyuziv ta'lim</i>	<i>53</i>
<i>Xalikova M. Texnologik tamaddun kontekstida axborot-ta'lim muhitini tashkil etishning bazaviy imperativlari.....</i>	<i>57</i>
<i>Pirniyazova M. K. Vitagen tajriba asosida talabalarda tadbirkorlik kompetensiyalarini rivojlantirishning ustuvor tamoyillari.....</i>	<i>67</i>
<i>Maxmudova Z. M. Ta'lim tizimini taraqqiyotini davlat tomonidan qo'llab – quvvatlash.....</i>	<i>81</i>
<i>Umarov T.M. Psychological help in adjusting primary class students to school .</i>	<i>85</i>
<i>Fayzullayeva M.A. Inklyuziv ta'limda raqamli texnologiyalarning o'рни va ahamiyati.....</i>	<i>89</i>
<i>Abdukholiqova M.I. Specific characteristics of the reforms and transformation process implemented in the uzbekistan education system.....</i>	<i>93</i>

3. Новиков А.М. Постиндустриальное образование. – М.: Эгвес, 2008. – 136 с.
4. Петрова Г.И., Балакина Л.Л. Тенденции развития образования в современных условиях // Материалы III научно-практической конференции «Информация и образование: границы коммуникаций», 2009.
5. Филиппова Р.Ф. Коммуникативная культура педагога. – М., 2011.

TA'LIM TIZIMI ISLOHOTLARI, ILM-FAN VA INNOVATSIYALAR SOHASIDAGI ISLOHOTLARNING O'ZIGA XOS JIHATLARI MASALALARI

Sobirxo'jayev Xadyatillo Billoxon o'g'li¹

¹Mirzo Ulug'bek nomidagi

O'zbekiston milliy universiteti talabasi

xadyatillo2004@gmail.com

Annotatsiya: O'zbekistonda so'nggi yillar davomida Harakatlar strategiyasi doirasida, davlat ta'lim tizimini muntazam takomillashtirib borish, ta'limdagi muammolarga innovatsion yechimlar taklif etish, sifatli ta'lim-tarbiya berish, yetuk kadrlarni yetishtirib chiqarish bo'yicha sezilarli ishlar bajarildi. Endilikda ushbu dasturilamalning mantiqiy, izchil davomi hisoblangan Taraqqiyot strategiyasida jamiyat va davlat hayotida muhim bo'lgan qator masalalar kabi ta'lim, fan va innovatsiyalarga ham katta e'tibor qaratilmoqda.

Kalit so'zlar: Innovatsiya, ta'lim, ilm-fan, madaniyat, strategiya, rivojlanish, istiqbol, yoshlar, islohotlar.

Har bir davlatning ertangi kuni yoshlarning qay darajada ilmi ekani, zamonaviy ko'nikmalarni o'zlashtirish va amaliyotga joriy etishi, innovatsion bilimlarni rivojlantira olishi bilan bevosita bog'liq. Shu bois, ta'lim tizimini rivojlantirish masalasiga hukumat darajasida e'tibor qaratilishi har bir davlatning muhim vazifasi hisoblanadi. Bugun taraqqiyotning tamal toshi ham, mamlakatni qudratli, millatni buyuk qiladigan kuch ham ilm-fan, ta'lim va tarbiyadir. Shuning uchun ham, O'zbekistonda ta'lim tizimini kompleks rivojlantirish, malakali kadrlar tayyorlash maqsadlariga katta kuch va mablag'lar yo'naltirilmoqda[1].

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M. Mirziyoyev o'zining Oliy Majlisga murojaatnomasida mamlakatimizning xalqaro va mintaqaviy iqtisodiy tashkilotlardagi ishtirokini kuchaytirishning ahamiyati xususida alohida aytib o'tdi[2]. Jumladan, mamlakatimiz iqtisodiyotining jahon ishlab chiqarish tizimiga, dunyo bozori talablariga va iqtisodiy integratsiya jarayonlariga hamohang bo'lishi

bozor islohotlarini jadal rivojlantirishga, mamlakatda raqobat muhitini o'zlashtirib, tadbirkorlik subyektlarini rivojlantirishga xizmat qilishi alohida ta'kidlandi va bu yo'lda fuqarolarni zamonaviy ilm-fan, madaniyat, texnika va texnologiya yutuqlari bilan muntazam ravishda tanishtirib borish benihoya katta ahamiyatga ega. Chunki taraqqiyot taqdirini ma'naviy jihatdan yetuk, texnikaviy bilimlar va murakkab texnologiyani egallagan, irodasi baquvvat, iymoni butun, zamonaviy fikrlaydigan, yuksak salohiyatli odamlar hal etadi. Shu bois ta'limga katta e'tibor qaratish mamlakat va xalq istiqbolining poydevori bo'lib xizmat qiladi. Prezidentimiz ham o'sha kungi nutqida bot-bot takrorladi: *"Ta'lim sifatini oshirish – Yangi O'zbekiston taraqqiyotining yakkayu yagona to'g'ri yo'lidir"*, *"Najot – ta'limda, najot – tarbiyada, najot – bilimda. Chunki, barcha ezgu maqsadlarga bilim va tarbiya tufayli erishiladi"*. E'tiborga molik jihati shuki, bu yo'lda qadriyatlarimizni tiklash va yanada yuksaltirish, milliy ta'lim-tarbiya tizimini mustahkamlash, uni davr talablari bilan uy'gunlashtirish asosida jahon andozalari va ko'nikmalari darajasiga olib chiqish maqsadlariga favqulodda katta ahamiyat berildi[3]. Jumladan, prezident maktablarida 130 ta mamlakatda ma'qullangan "A-level" ta'lim dasturi yo'lga qo'yilgani o'z samarasini bermoqda. Bu jarayonda har bir o'quvchi o'zining qobiliyatiga qarab, aniq yo'nalishlar bo'yicha chuqur o'qitiladi, dunyoning nufuzli oliygohlariga kirish imkoniyatlari kengayadi. Shularni hisobga olgan holatda, **O'zbekiston Respublikasi oliy ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasida prezident maktablari vda ixtisoslashtirilgan maktablarning ta'lim metodikasini barcha umumiy o'rta ta'lim muassasalarining o'quv jarayonlariga joriy qilish, 700 ga yaqin nomdagi yangi darsliklar, mashq daftarlari, pedagoglar uchun metodik qo'llanmalar va mobil ilovalar yaratish.**

Yangi avlod darsliklari asosida planshetlar uchun 1 000 ta multimedia dasturlarini yaratish, ta'lim tashkilotlariga har yili 500 nafar "til egalari" bo'lgan xorijiy mutaxassislarni jalb etish rejalashtirilgan [4]. **Bu ishlarni tizimli yo'lga qo'yish, yangi darsliklarni ishlab chiqish, ilg'or ta'lim standartlari va metodikalarini joriy etish uchun alohida ilmiy institut va laboratoriyalar tashkil qilinishi zarur. Shu bois 5 ta oliy ta'lim muassasasini milliy tadqiqot oliygohlariga aylantirish, fundamental tadqiqotlarni amalga oshirish uchun 3 trillion so'm mablag' ajratish, fundamental tadqiqot yo'nalishi bo'yicha 8 ta yetakchi xorijiy ilmiy maktablar bilan hamkorlikni yo'lga qo'yish, til va adabiyot, tarix, arxeologiya, madaniyat va san'at yo'nalishlaridagi ilmiy dasturlar uchun 2 trillion so'm sarflash ko'zda tutilgan.** Umuman mamlakatimizda ta'lim-tarbiya sohasiga har yili sarflanayotgan xarajatlar yalpi ichki mahsulotga nisbatan 10-12 foizni tashkil etmoqda. Bu YUNESKOning mamlakatni barqaror rivojlantirishni ta'minlash uchun ta'limga yo'naltirilishi zarur bo'lgan investisiyalar miqdori bo'yicha tegishli tavsiyalaridan, ya'ni 6-7 foizdan qariyb 2 barobar ko'pdir [5]

Ta'lim tizimida yana bir muhim bosqich bu maktabgacha ta'lim tizimi bo'lib, bolaning maktabgacha ta'lim muassasasida olgan ilk sabog'i, ko'nikmasi, bilimi uning kelajagini belgilaydi. Bu dargohda keyingi ta'lim uchun poydevor qo'yiladi va shaxsiy fazilatlar shakllanadi. Bunda bolaning ijobiy ijtimoiylashuvini psixologik qo'llab-quvvatlanadi, fiziologik va aqliy rivojlanishi uchun ajoyib sharoit yaratiladi, madaniy xususiyat va

an'analarni o'rgatiladi, xulq-atvor shakllanishini ta'minlanadi. Biroq, afsuski, O'zbekistonda uzoq yillar ushbu tizimda ham qator kamchiliklar kuzatildi, mavjud sharoitlar pasayib, sifat yomonlashdi, bu esa otionalarning farzandlarini MTM larga yo'naltirish rag'batini pasaytirdi va MTM lar qamrov darajasi keskin tushib ketgan edi. Xususiy va davlat sherikligidagi bog'chalar ochilishi, davlat muassasalariga ham e'tibor qaratilishi bilan sohada raqobat kuchaydi, ijobiy o'sish kuzatiladi boshlandi. **So'nggi olti yilda bolalarni maktabgacha ta'lim bilan qamrab olish darajasi 27 foizdan 70 foizga yetishi natijasida bugungi kunda 2 millionga yaqin bola bog'chaga bormoqda. Shu bilan birga, kelgusi besh yilda qamrovni 80 foizga yetkazish uchun 600 ming yangi bog'cha o'rni kerak.**

Boshlang'ich va o'rta ta'limda ham jadal islohotlar va ustuvor maqsadlar amalga oshirilmoqda. 2030-yilgacha davlat maktabgacha ta'lim tashkilotlarini 100 foiz kompyuter sinfi bilan ta'minlash, toza ichimlik suv va zamonaviy sanitariya-gigiyena infratuzilmani to'la shakllantirishm shuningdek, olis va chekka hududlarda joylashgan 715ta umumiy o'rta ta'lim muassasalari o'quvchilari uchun bepul avtobuslarni yo'lga qo'yish rejalashtirilgan.

Hozirgi ochiqlik siyosati, chet el investitsiyalari va yangi korxonalarining ortib borayotgani yoshlarimizni zamonaviy bilimlar va xorijiy tillarni o'rganishga undamoqda. Shu bois, maktablarga yuqori malakali xorijiy o'qituvchilarni olib kelishga va xorijiy mamlakatlarda tahsil olgan kadrlarni ko'proq jalb etishgan to'g'ri kelmoqda. Biroq mavjud ishchi kuchi resursi ushbu talabni qondirish uchun yetarli emas, shu bois 1 000 nafar tarbiyachi va o'qituvchilarni xorijiy mamlakatlarga malaka oshirish va stajirovkaga yuborish, maktabgacha ta'lim tashkilotlari va umumiy o'rta ta'lim muassasalari pedagog xodimlarining o'rtacha ish haqini 2 barobar oshirish, 500 ming nafar maktabgacha ta'lim tashkilotlari va umumiy o'rta ta'lim muassasalari xodimlarining malakasini uzluksiz oshirish ham loyihaga kiritilgan.

Shu bilan birga, sir emaski raqobat muhitini shakllantirish va sohaga xususiy sektorni jalb etish soha rivoji uchun muhim qadam bo'lib xizmat qiladi. 2017-yildan boshlangan ta'limni xususiylashtirish ishlarini chuqurlashtirish va keng ko'lamda amalga oshirilishini bardavom etish maqsadida nodavlat umumiy o'rta ta'lim tashkilotlari sonini 1 000 taga yetkazish, ularning faoliyatini yo'lga qo'yish uchun 1 trillion so'm miqdorida imtiyozli kreditlar ajratish, 2024-yildan boshlab har yili davlat-xususiy sheriklik asosida kamida 100 tadan umumiy o'rta ta'lim muassasalari qurilishi bo'yicha shartnomalar tuzish, nodavlat umumiy o'rta ta'lim tashkilotlarida tahsil olayotgan o'quvchilar ulushini 3 barobarga oshirish ustuvor maqsadga aylangan.

Iqtisodiy rivojlanish asosi bo'lgan oliy ta'lim va innovatsion rivojlanish sohalarida ham qator yangiliklar mavjud. Masalan, iqtisodiyot tarmoqlarining "drayver" yo'nalishlarida 850 turdagi innovatsion mahsulotlar ishlab chiqarish, amaliy tadqiqotlar natijalari asosida 2,5 mingdan ziyod yangi ilmiy ishlanmalar yaratish, transport va logistika, qishloq xo'jaligida hosildorlik, energetika, biotexnologiya, geologiya va metallni qayta ishlash, mashinasozlik va elektronika yo'nalishlarida 8 ta ilmiy ishlab-chiqarish klasterini tashkil etish, ilmiy, amaliy, innovatsion va startap loyihalarni moliyalashtirish bo'yicha yillik tanlovlar sonini 20 taga yetkazish, stajor-tadqiqotchilik, tayanch doktorantura, doktorantura hamda maqsadli doktorantura kvotalari sonini 5 200 taga yetkazish mo'ljallangan.

Shuningdek loyihada O'zbekiston Global Innovatsion Indeksda Top-50 talik mamlakatlar ro'yxatiga kirishini ta'minlash, har bir million aholiga to'g'ri keladigan tadqiqotchilar sonini 2 ming nafarga yetkazish. Ichki va tashqi bozorlarda tijoratlashtirish natijasida yaratiladigan yangi innovatsion ishlanmalar sonini 2 baravarga oshirish rejalari ham mavjud.

Xulosa qilib aytganda, eng muhimi, xalqimiz ongida ta'lim-tarbiya tizimiga nisbatan ijobiy qarashlar paydo bo'ldi va yoshlarimiz orasida ilmga intilish kuchaydi. Bu ham bo'lsa keng ko'lamli ta'lim islohotlari jarayoniga alohida e'tibor berib kelayotganligining samarasidir.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. X.Sobirxo'jayev, M.Sobirov "Til o'rganishda o'yinlashtirish va boshqa innovatsion yondashuvlarni o'z ichiga olish" FarDU chet tillari fakulteti birinchi xalqaro talabalar ilmiy konferensiyasi.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning Oliy Majlis va O'zbekiston xalqiga murojaatnomasi. Toshkent-2022.
3. D.Mustafayeva. Yangi O'zbekistonda ta'lim sifatini oshirish istiqbollari: islohotlar va yangiliklar. Ta'lim, fan va innovatsiya. 2021/5-son 32-bet.
4. PF-158-son 11.09.2023 "O'zbekiston-2030" strategiyasi to'g'risida.
5. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Ta'lim- tarbiya tizimini yanada takomillashtirishga oid qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi qarori 2020-yil 6-noyabr